

ΕΝΟΤΗΤΑ 9^η

ΣΥΣΚΕΥΕΣ

Η Γραμματική της ενότητας: Προστακτική έγκλιση, τελικές-βουλητικές προτάσεις

Η προστακτική φανερώνει προσταγή, επιθυμία, ευχή.

Π.Χ.

- Κάτσε κάτω αμέσως.
- Φέρε μου ένα ποτήρι νερό.
- Γίνε καλά, αγόρι μου.

Η προστακτική σχηματίζεται:

- Ενεστώτα: γράφε, γράφετε - (γράφου), γράφετε
- Αόριστο: γράψε, γράψτε - γράψου, γραφτείτε

Στην πρώτη συζυγία (ρήματα σε -ω) τα πράγματα είναι εύκολα. Το [ι] του ενεστώτα διατηρείται στον αόριστο, άρα και στη συνοπτική

προστακτική:

αρχίζω > άρχισα > άρχισε, αρχίστε αφήνω >
άφησα > άφησε, αφήστε

λύνω > έλυσα > λύσε, λύστε

δακρύζω > δάκρυσα > δάκρυσε, δακρύστε

κλείνω > έκλεισα > κλείσε, κλείστε

αθροίζω > άθροισα > άθροισε, αθροίστε

Στη δεύτερη συζυγία (ρήματα σε -ώ) ο αόριστος σχηματίζεται κατά

κανόνα σε «-ησα». Αυτό το ήτα περνάει και στη συνοπτική προστακτική:

βοηθώ > βοήθησα > βοήθησε, βοηθήστε οδηγώ > οδήγησα > οδήγησε, οδηγήστε κρατώ >
κράτησα > κράτησε, κρατήστε

χρησιμοποιώ > χρησιμοποίησα > χρησιμοποίησε, χρησιμοποιήστε

αλλά:

μεθώ > μέθυσα > μέθυσε, μεθύστε

και:

βουτώ > βούτ**ηξα** >

βούτ**ηξε**, βουτ**ήξετε**

τραβώ > τράβ**ηξα** >

τράβ**ηξε**, τραβ**ήξετε**

Παθητική φωνή

Στην παθητική φωνή το [ι] εμφανίζεται μόνο στον πληθυντικό και είναι πάντοτε «ει»:

αφήνομαι > αφέθηκα > αφέσου,

αφεθ**είτε**

λύνομαι > λύθηκα > λύσου, λυθ**είτε**

κρατιέμαι > κρατήθηκα > κρατήσου,

κρατηθ**είτε**

κινούμαι > κινήθηκα > κινήσου, κινήθ**είτε**

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

❖ Μετατρέπω τις παρακάτω προτάσεις σε προστακτική αορίστου

Να επισκεφτείς το μουσείο

Να διαβάσεις τα μαθήματα σου

Να σκεφτείτε πριν από κάθε ενέργεια	
Να με βοηθήσετε στη μεταφορά	
Να βιαστείτε το τρένο θα φύγει	
Αύριο να τηλεφωνήσετε στη γιαγιά	
Να αθροίσετε τα τις προσθέσεις	
Να γραφτείς στην ομάδα του βόλεϊ	

<i>οριστική ενεστώτα</i>	<i>οριστική αορίστου</i>	<i>προστακτική αορίστου</i>
Γεμίζω		
Θερίζω		
Λαλώ		
Δακρύζω		
Ορμώ		
Ενώνω		
Χτυπώ		
Ενώνω		
Κλείνω		

- Στο παρακάτω κείμενο τα ρήματα στην παρένθεση θα τα μετατρέψετε στο β' πληθυντικό πρόσωπο στον Αόριστο της Προστακτικής:

Μόλις περάσετε την εντυπωσιακή Ρωμαϊκή κατοικία, (σταματώ)
το όχημά σας, στο χώρο
 στάθμευσης,(κλειδώνω).....και(γυρ..ζω).....
 προς την πόλη. (Προχωρώ).στο κέντρο
 της.(Επιλέγω).την όμορφη διαδρομή κάτω από τους
 φοίνικες, (αφήνω)κάθε βασανιστική σκέψη που σας απασχολεί,
 (ηρεμώ)..... και (επιτρέπω)..... στον εαυτό σας να
 διασκεδάσει. (Ακολουθώ).....τον κεντρικό δρόμο προς την Καμάρα, το
 Κάστρο και τον Πλάτανο του Ιπποκράτη.(Παρατηρώ).....τις μαγευτικές
 ομορφιές της πόλης και (δακρύζω) από χαρά. Βρίσκεστε σε ένα ωραίο νησί
 της Ελλάδας. Μήπως υπερβάλλουμε;

- Συμπληρώνω την προστακτική του Αορίστου στα παρακάτω ρήματα της Παθητικής Φωνής. Προσοχή στην κατάληξη -είτε !

ΟΡΙΣΤΙΚΗ-ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ- ΑΟΡΙΣΤΟΣ

Κρατιέμαι	κρατήσου	κρατηθείτε
Πλένομαι		
Βιάζομαι		
Χάνομαι		
Στηρίζομαι		
Δανείζομαι		
Στέκομαι		

- Κάποια ρήματα είναι τελικά πολύ «παράξενα». Σχηματίζουν την προστακτική στον Αόριστο όπως θέλουν αυτά και όχι όπως τόσα άλλα.

Έρχομαι

Βλέπω

Παίρνω

Βρίσκω..... ..

Λέγω

Τελικές προτάσεις

Τελικές λέγονται οι εξαρτημένες προτάσεις που φανερώνουν το σκοπό για τον οποίο γίνεται αυτό που δηλώνεται στην κύρια (συνήθως)

πρόταση που προσδιορίζουν. π.χ.

- Βιαζόταν για να προλάβει το τρένο.

Οι τελικές προτάσεις εισάγονται με τους τελικούς συνδέσμους **για να και να**.

π.χ. Διαβάζω τα πάντα, **για να είμαι ενημερωμένος**.

- Δεν υπήρχε κανένας **να τον φροντίσει**.

Ως άρνηση, οι τελικές προτάσεις, δέχονται το **μη(ν)**.

π.χ.

- Δε βιαζόταν **για να μην** ξεχάσει τίποτε.

Χωρίζονται με κόμμα από τις προτάσεις που προσδιορίζουν εκτός αν εκείνες αρχίζουν από να.

π.χ.

- Έτρεχε, **για να προλάβει το μάθημα**.

- Έτρεχε **να προλάβει το μάθημα**.

Εκτός από τις τελικές προτάσεις με το να εισάγονται και οι βουλητικές προτάσεις.

Για να ξεχωρίζουμε τις τελικές από τις βουλητικές ελέγχουμε αν το **να** μπορεί να αντικατασταθεί από το **για να**.

Αν το να μπορεί να αντικατασταθεί από το για να η πρόταση είναι τελική, αλλιώς είναι βουλητική.

Π.Χ.

- Κάλεσε έναν υδραυλικό **να διορθώσει τη βρύση.** (=για να διορθώσει τη βρύση - τελική πρόταση)
- Δεν πρόκειται να ξαναγίνει κάτι τέτοιο.

Οι **βουλητικές προτάσεις** είναι εξαρτημένες προτάσεις που εκφράζουν επιθυμία, σχεδιασμό ή ευχή. Είναι αντικείμενα ρημάτων όπως: *θέλω, μπορώ, εύχομαι, αναγκάζομαι, σκοπεύω* κ.ά. Επίσης, είναι υποκείμενα απρόσωπων ρημάτων και απρόσωπων εκφράσεων όπως: *πρέπει, χρειάζεται, απαγορεύεται, είναι ανάγκη, είναι αδύνατον* κ.ά. Οι βουλητικές προτάσεις βρίσκονται πάντοτε σε υποτακτική (γι' αυτό και ξεκινούν με το μόριο **να** της υποτακτικής)

Προσοχή!

Ξεχωρίζουμε τις βουλητικές από τις τελικές προτάσεις στις βουλητικές δεν μπορούμε να αντικαταστήσουμε το

να με το για να.

Θέλω να πάω στον κινηματογράφο.

ΑΛΛΑ ΟΧΙ Θέλω για να πάω στον κινηματογράφο.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

1. Να υπογραμμίσεις τις δευτερεύουσες προτάσεις και να πεις ποιες είναι τελικές και ποιες βουλητικές.

- Ήθελε να τρέξω.
- Μου ζήτησε να μη μιλήσω!
- Έπρεπε να ήσουν εκεί, να τον καμαρώσεις.
- Μου αρέσει να διαβάζω βιβλία με περιπέτειες.
- Μου ζήτησε να της δανείσω τα βιβλία μου.
- Η μεγάλη του επιθυμία ήταν να ταξιδέψει στη Αυστραλία.

2. Να βρείτε πώς χρησιμεύουν οι δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις (αντικείμενο, υποκείμενο ή επεξήγηση):

- Ήθελα να σε ακούσω λίγο.
- Χρειάζεται να δίνεις σωστές οδηγίες.
- Αυτό πρέπει να προσέχεις, να μην τρέχεις με το ποδήλατο.
- Αποφάσισε να τους αφήσει ελεύθερους.
- Λέει να μείνει στο χωριό του ένα μήνα.
- Είχε μια κρυφή επιθυμία, να τον αγαπούν όλοι.
- Πρέπει να επιστρέψεις νωρίς.

3. Στο παρακάτω κείμενο να κυκλώσεις τις τελικές και να υπογραμμίσεις τις βουλητικές προτάσεις.

Ένας γεωργός ξεκίνησε, μια φθινοπωρινή μέρα, να γυρίσει στον τόπο του. Το καλοκαίρι, είχε πάει, με λίγα πρόβατα, λίγες κατσίκες και δυο βόδια που είχε, ψηλά στο βουνό, να βοσκήσουν καλύτερα. Είχε και δυο σκυλιά μαζί του για να φυλάνε το κοπάδι. Όταν όμως μπήκε το

φθινόπωρο, αποφάσισε να γυρίσει στον τόπο του, στον κάμπο, για να ξεχειμωνιάσει.

Αλλά δεν πρόφτασε, γιατί, καθώς κατέβαινε από το βουνό, έπιασε μια

τέτοια βαρυχειμωνιά κι έπεσε τόσο χιόνι, ώστε όλα τα μονοπάτια κλείστηκαν.

Ο γεωργός βρήκε μια καλυβούλα κι εκεί έβαλε τα ζώα του να μην κρυώνουν.

- Ευτυχώς, έχω να φάω! σκέφτηκε ο γεωργός. Κι έσφαξε ένα πρόβατο, το 'ψησε να το φάει. Μετά από τρεις-τεσσερις μέρες έσφαξε κι άλλο πρόβατο.

